



Id publicat	: C-107/23 PPU
Numărul de act	: 54
Numărul de registru	: 1253807
Data depunerii	: 13/04/2023
Data înscrierii în registru	: 13/04/2023
Tipul de act	: Observații
Referința depunerii efectuate prin intermediul e-Curia	: Actul de procedură DC185902
Numărul de fișier	: 1
Autorul depunerii	: Rogalski Ion (R99065) Commission

WWW.LUMEAJUSTITIEI.RO



COMISIA EUROPEANĂ

Bruxelles, 13 aprilie 2023  
sj.f(2023)3374417/IR

*Acte de procedură*

**DOMNULUI PREȘEDINTE ȘI MEMBRILOR  
CURȚII DE JUSTIȚIE A UNIUNII EUROPENE**

**OBSERVAȚII SCRISE**

prezentate, în temeiul articolului 23 al doilea paragraf din Protocolul privind Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene, de către Comisia Europeană, reprezentată de doamna Florence Blanc Simonetti și de domnii Piet van Nuffel, Julio Baquero Cruz, Felix Ronkes Agerbeek și Ion Rogalski, membri ai Serviciului Juridic al Comisiei Europene, în calitate de agenți, cu domiciliul ales la Serviciul Juridic, Greffe contentieux, BERL 1/169, 1049 Bruxelles, acceptând comunicarea prin intermediul e-Curia a tuturor actelor de procedură,

**în cauza C-107/23 PPU**

**Lin,**

având ca obiect o cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare prezentată, în temeiul articolului 267 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE), de către Curtea de Apel Brașov (România), privind interpretarea articolului 2, a articolului 4 alineatul (3) și a articolului 19 alineatul (1) din Tratatul privind Uniunea Europeană (TUE), a articolului 325 alineatul (1) din TFUE, a articolului 49 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene și a anumitor dispoziții din Decizia Comisiei 2006/928, din Directivele 2006/112 și 2017/1371, precum și din Convenția privind protejarea intereselor financiare ale Comunităților Europene.

Comisia Europeană are onoarea să prezinte Curții următoarele observații:

## 1. INTRODUCERE

1. Prin trimiterea preliminară formulată, Curtea de Apel Braşov solicită Curţii de Justiţie să stabilească dacă anumite dispoziţii din dreptul Uniunii se opun situaţiei juridice create în România prin adoptarea de către Curtea Constituţională a României („CCR”) a două decizii succesive (deciziile nr. 297/2018 şi nr. 358/2022), prin care au fost declarate neconstituţionale dispoziţiile naţionale care stabileau cazurile de întrerupere a termenului prescripţiei răspunderii penale, cu consecinţa potenţială a reducerii până la jumătate a termenului de prescripţie pentru toate faptele penale cu privire la care nu s-a pronunţat o hotărâre definitivă de condamnare anterior primei decizii a CCR, din anul 2018, şi a încetării proceselor penale într-un număr considerabil de cazuri, ca urmare a intervenirii prescripţiei, ceea ce ar putea avea ca efect o impunitate sistemică, inclusiv în ceea ce priveşte infracţiunile care aduc atingere intereselor financiare ale Uniunii.
2. Astfel, în esenţă, art. 123 alin. (1) din Codul penal român din 1969 („vechiul cod penal”) prevedea întreruperea cursului prescripţiei penale *„prin îndeplinirea oricărui act care, potrivit legii, trebuie comunicat învinuitului sau inculpatului în desfăşurarea procesului penal”*. Această prevedere a fost modificată, începând cu anul 2014, prin noul cod penal român („Codul penal”), care prevedea, la art. 155 alin. (1), că *„[c]ursul termenului prescripţiei răspunderii penale se întrerupe prin îndeplinirea oricărui act de procedură în cauză.”*
3. Prin Decizia nr. 297/2018, CCR a constatat că această nouă dispoziţie este neconstituţională. Decizia a fost justificată de faptul că această dispoziţie ar fi lipsită de previzibilitate şi contrară principiului legalităţii incriminării, în măsura în care prevede că prescripţia poate fi întreruptă şi prin acte care nu sunt comunicate suspectului sau inculpatului, nepermiţându-i acestuia să cunoască aspectul întreruperii cursului prescripţiei şi cauzându-i astfel *„o stare de incertitudine perpetuă”* privind intervalul de timp în care poate fi tras la răspundere penală pentru faptele comise, *„incertitudine ce poate dura până la împlinirea termenului prescripţiei speciale, prevăzut la art. 155 alin. (4) din Codul penal”*.<sup>1</sup>

---

<sup>1</sup> Potrivit art. 155 alin. (4) din Codul penal, termenele de prescripţie a răspunderii penale prevăzute la art. 154 din Codul penal, *„dacă au fost depăşite cu încă o dată, vor fi socotite îndeplinite oricâte întreruperi ar interveni.”*

4. În acest context, și în absența intervenției legiuitorului ca urmare a Deciziei CCR nr. 297/2018, instanțele naționale au fost confruntate cu o anumită incertitudine referitoare la efectele juridice ale acestei decizii a CCR în ceea ce privește dispozițiile legale aplicabile după data pronunțării deciziei. Marea majoritate a acestor instanțe, bazându-se pe motivarea deciziei CCR, a considerat că aceasta este o decizie de admitere „interpretativă”, potrivit căreia art. 155 alin. (1) din Codul penal poate fi aplicat în continuare în măsura în care cauzele de întrerupere a cursului prescripției sunt limitate la acele acte de procedură care „trebuie comunicate suspectului sau inculpatului”, însă nu și în ceea ce privește actele de procedură care nu trebuie comunicate acestor persoane. Cu toate acestea, unele instanțe au considerat că decizia CCR din 2018 este o decizie de admitere „simplă” („extremă”), care a constatat neconstituționalitatea art. 155 alin. (1) din Codul penal în integralitatea sa, ceea ce ar avea drept consecință că nicio întrerupere a cursului prescripției nu ar mai fi posibilă.
5. Pe fondul acestei incertitudini și a practicii neunitare a instanțelor, CCR a pronunțat o nouă decizie de admitere a neconstituționalității art. 155 alin. (1) din Codul penal (decizia nr.358/2022). În această decizie, CCR a reținut că decizia nr. 297/2018 era o decizie de admitere „simplă”/„extremă” și că, în consecință, în absența intervenției active a legiuitorului, începând cu data publicării deciziei din 2018, *„fondul activ al legislației nu conține vreun caz care să permită întreruperea cursului prescripției răspunderii penale”*.<sup>2</sup> CCR a subliniat, în decizia din 2022, că o astfel de consecință este rezultatul nerespectării de către legiuitor a obligațiilor sale, ce îi revin potrivit art. 147 din Constituția României, de a pune de acord prevederile neconstituționale cu dispozițiile Constituției, în termen de 45 de zile de la publicarea deciziei CCR.
6. Ca urmare a pronunțării, la data de 26 mai 2022, a acestei decizii a CCR, Guvernul a adoptat, la data de 30 mai 2022, Ordonanța de urgență („OUG”) nr. 71/2022 pentru modificarea art. 155 alin. (1) din Codul penal, prin care s-a revenit la soluția legislativă consacrată de vechiul cod penal, potrivit căreia cursul termenului de prescripție se întrerupe doar printr-un act de procedură *„care, potrivit legii, trebuie comunicat suspectului sau inculpatului.”* Această nouă dispoziție este aplicabilă numai în ceea ce privește infracțiunile comise după data intrării sale în vigoare.

---

<sup>2</sup> Decizia CCR nr. 358/2022, punctul 73.

7. În ceea ce privește efectele juridice produse în perioada cuprinsă între data pronunțării primei decizii a CCR și adoptarea OUG nr. 71/2022, Înalta Curte de Casație și Justiție a confirmat, prin Decizia nr. 67/2022 de soluționare a unui recurs în interesul legii, că, deoarece normele referitoare la întreruperea cursului prescripției sunt, în dreptul român, norme de drept penal material (substanțial) supuse, din perspectiva aplicării lor în timp, principiului legalității infracțiunilor și pedepselor și principiului *lex mitior* (aplicarea retroactivă a legii penale substanțiale mai favorabile), cele două decizii ale CCR pot sta la baza introducerii unor căi extraordinare de atac (contestații în anulare, în temeiul art. 426 alin. (1) lit. b) din Codul de procedură penală) împotriva hotărârilor de condamnare care au devenit definitive după data pronunțării deciziei CCR din 2018, precum și altor căi de atac în cazul proceselor în curs de judecată, pe motivul intervenirii prescripției răspunderii penale (având în vedere imposibilitatea oricărei întreruperi a prescripției în cauzele respective).
8. Potrivit deciziei de trimitere, cele două decizii ale Curții Constituționale menționate anterior vor avea efecte generalizate în sistemul judiciar român, *„jurisprudența națională în acest moment fiind unitară în sensul încetării proceselor penale din cauza prescrierii acțiunilor penale, inclusiv pe calea contestației în anulare, precum este ipoteza de față, un număr considerabil de mare de cauze putându-se afla în această situație.”* Instanța de trimitere face referire, în acest sens, și la constatările recente ale Comisiei din ultimul Raport întocmit în cadrul Mecanismului de Cooperare și de Verificare („MCV”), potrivit cărora situația juridică creată ar putea avea *„un impact extrem de dăunător asupra dosarelor penale importante în curs de soluționare”*, cu posibile *„consecințe grave”* produse de *„eliminarea răspunderii penale într-un număr semnificativ de cazuri”*.<sup>3</sup>
9. Față de cele de mai sus, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă situația juridică creată de cele două decizii ale CCR este compatibilă cu protecția efectivă a intereselor financiare ale Uniunii impusă de articolul 325 din TFUE, precum și cu alte dispoziții ale dreptului Uniunii, în special cu obligațiile

---

<sup>3</sup>

A se vedea punctul 27 din decizia de trimitere, precum și Raportul Comisiei către Parlamentul European și Consiliu privind progresele înregistrate de România în cadrul mecanismului de cooperare și de verificare, 22.11.2022, COM(2022)664, pp. 13, 26 și 27.

impuse României prin Decizia Comisiei 2006/928/CE<sup>4</sup> („Decizia MCV”).

## **2. CADRUL JURIDIC, ACȚIUNEA PRINCIPALĂ ȘI ÎNTREBĂRILE PRELIMINARE**

10. Litigiul național din prezenta cauză are ca obiect o contestație în anulare, formulată în baza celor două decizii ale CCR de mai sus, împotriva unei decizii penale definitive a Curții de Apel Brașov din 30.06.2020, prin care s-a dispus condamnarea sau menținerea soluției de condamnare, pronunțate prin sentința Tribunalului Brașov din 13.03.2018, a inculpaților contestatori la pedepse cu închisoarea pentru săvârșirea, printre altele, a unor infracțiuni de evaziune fiscală privind taxa pe valoare adăugată (TVA), în cursul anului 2010. Prin contestația în anulare, se solicită, în esență, desființarea hotărârilor de condamnare pronunțate împotriva contestatarilor, datorită intervenirii prescripției răspunderii penale în cauză.
11. Dispozițiile de drept al Uniunii și de drept național relevante în speță, situația de fapt din litigiul principal și motivele care au determinat formularea cererii de decizie preliminară sunt prezentate pe larg în cuprinsul acestei cereri. În acest context, considerând că soluționarea litigiului cu care este sesizată depinde de interpretarea dreptului Uniunii, Curtea de Apel Brașov a hotărât să adreseze Curții de Justiție cele trei întrebări preliminare menționate în decizia de trimitere.

## **3. ANALIZA JURIDICĂ**

### **3.1. Primele două întrebări preliminare**

#### *Considerații generale*

12. Prin intermediul primelor două întrebări preliminare, care ar trebui, în opinia Comisiei, să fie analizate împreună și reformulate, instanța de trimitere urmărește să afle, în esență, dacă, în împrejurări de drept și de fapt precum cele din acțiunea principală, articolul 325 alineatul (1) din TFUE, coroborat cu articolul 2 din Convenția PIF, cu Decizia Comisiei 2006/928, precum și cu articolul 49 din Carta

---

<sup>4</sup> Decizia Comisiei 2006/928/CE din 13 decembrie 2006 de stabilire a unui mecanism de cooperare și de verificare a progresului realizat de România în vederea atingerii anumitor obiective de referință specifice în domeniul reformei sistemului judiciar și al luptei împotriva corupției (JO L 354, p. 56, Ediție specială, 11/vol. 51, p. 55)

drepturilor fundamentale a Uniunii Europene („carta”), trebuie interpretate că se opun unei reglementări sau practici naționale precum cea rezultată din cele două decizii succesive ale CCR din speță, în măsura în care aplicarea acesteia este de natură să creeze un risc sistemic de impunitate a faptelor ce constituie infracțiuni grave de fraudă care aduce atingere intereselor financiare ale Uniunii.

13. Comisia își va axa analiza asupra primelor două întrebări preliminare pe articolul 325 alineatul (1) din TFUE. Dispozițiile Convenției privind protejarea intereselor financiare ale Comunităților Europene (denumită în continuare „Convenția PIF”)<sup>5</sup> se limitează la a aduce precizări privind protecția efectivă a intereselor financiare ale Uniunii, însă respectarea acestui principiu este deja impusă de dreptul primar. De asemenea, în ceea ce privește articolul 2 TUE, articolul 4 alineatul (3) TUE și articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf din TUE, în opinia Comisiei ar trebui să se țină seama de aceste dispoziții mai degrabă în cadrul analizei articolului 325 TFUE decât în mod independent. În plus, Comisia constată că Directiva 2006/112/CE a Consiliului din 28 noiembrie 2006 privind sistemul comun al taxei pe valoarea adăugată<sup>6</sup> nu conține dispoziții care să fie în mod direct aplicabile în prezenta cauză.
14. În ceea ce privește Directiva (UE) 2017/1371 a Parlamentului European și a Consiliului din 5 iulie 2017 privind combaterea fraudelor îndreptate împotriva intereselor financiare ale Uniunii prin intermediul dreptului penal,<sup>7</sup> aceasta stabilește, la articolul 12, anumite reguli comune privind termenele de prescripție pentru infracțiunile care aduc atingere intereselor financiare ale Uniunii. Cu toate acestea, dispozițiile acestei directive nu par a fi aplicabile în prezenta cauză. În primul rând, normele comune stabilite de Directiva 2017/1371 sunt aplicabile în statele membre în ceea ce privește infracțiunile săvârșite după data de 6 iulie 2019, care este data-limită de transpunere a directivei, în timp ce prezenta cauză privește anumite infracțiuni comise în anul 2010. În al doilea rând, referitor la domeniul de aplicare al directivei, articolul 2 alineatul (2) stabilește că aceasta se aplică, în ceea ce privește veniturile obținute din propriile resurse de TVA, doar în cazurile de infracțiuni grave împotriva sistemului comun privind TVA, care sunt definite ca

<sup>5</sup> JO C 316, 27.11.1995, p. 49, Ediție specială, 19/vol. 12, p. 51

<sup>6</sup> JO L 347, 11.12.2006, p. 1, Ediție specială, 9/vol. 3, p. 7

<sup>7</sup> JO L 198, 28.7.2017, p. 29

fiind acelea care sunt legate de teritoriul a două sau mai multe state membre ale Uniunii și implică un prejudiciu total de cel puțin 10 000 000 EUR, ceea ce nu pare a fi cazul în speță (infracțiunea din speță pare a fi legată de teritoriul unui singur stat membru, iar valoarea prejudiciului total cauzat este inferioară acestui nivel).

15. În sfârșit, Comisia consideră că dispozițiile Deciziei MCV, invocate de instanța de trimitere, sunt relevante în prezenta cauză. După cum Curtea a arătat pe larg în cauzele *AFJR* și *Euro Box*,<sup>8</sup> prin Decizia MCV au fost impuse României anumite obligații specifice în ceea ce privește reforma sistemului judiciar și lupta împotriva corupției, sub forma celor patru obiective de referință pe care România trebuie să le respecte ținând seama, în mod corespunzător, de cerințele și recomandările formulate în rapoartele MCV ale Comisiei. Deși prezenta cauză nu privește infracțiuni de corupție, ci infracțiuni de evaziune fiscală referitoare la TVA, situația juridică creată prin cele două decizii ale CCR menționate anterior are un caracter generalizat, având în vedere că art. 155 alin. (1) din Codul penal este aplicabil oricărui tip de infracțiuni, inclusiv tuturor infracțiunilor de corupție. În acest context, Raportul MCV al Comisiei din anul 2022, la care se referă și instanța de trimitere, a semnalat deja consecințele grave pe care cele două decizii ale CCR le pot avea asupra dosarelor de corupție în curs de soluționare, datorită intervenirii prescripției și a încetării procedurilor penale într-un număr semnificativ de cazuri. Comisia a constatat că această situație poate avea, prin urmare, un impact semnificativ asupra eforturilor de combatere a corupției la nivel înalt, pe baza cadrului MCV (a se vedea *supra*, punctul 4).
16. În consecință, obligațiile României în temeiul Articolului 325 alineatul (1) din TFUE de a combate în mod eficient fraudă și orice altă activitate ilegală care aduce atingere intereselor financiare ale Uniunii, astfel cum vor fi detaliate mai jos, sunt completate, în ceea ce privește infracțiunile de corupție care aduc atingere intereselor financiare ale Uniunii, de obligațiile specifice impuse României prin Decizia MCV. Prin urmare, o posibilă încălcare de către România a obligațiilor ce îi revin conform Articolului 325 alineatul (1) din TFUE, prin crearea unui risc

---

<sup>8</sup> Hotărârea din 18 mai 2021, Asociația „Forumul Judecătorilor din România” și alții, C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 și C-397/19, EU:C:2021:393, punctele 152-178, și Hotărârea din 21 decembrie 2021, Euro Box Promotion și alții, C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 și C-840/19, EU:C:2021:1034, punctele 155-175



sistemic de impunitate a infracțiunilor ce aduc atingere intereselor financiare ale Uniunii, ar reprezenta în același timp, din perspectiva infracțiunilor de corupție, și o încălcare a angajamentelor asumate de România prin MCV.

*În ceea ce privește articolul 325 alineatul (1) din TFUE și jurisprudența referitoare la această dispoziție*

17. În ceea ce privește articolul 325 alineatul (1) din TFUE, potrivit jurisprudenței constante a Curții, infracțiunea de evaziune fiscală cu privire la TVA, care face obiectul litigiului principal, afectează interesele financiare ale Uniunii, intrând astfel în domeniul de aplicare al dreptului Uniunii.<sup>9</sup> De asemenea, din decizia de trimitere rezultă că sumele vizate de infracțiunile de evaziune fiscală depășesc cu mult pragul de 50 000 de euro prevăzut la articolul 2 alineatul (1) din Convenția PIF, ceea ce permite să se considere că fraudă în detrimentul intereselor financiare ale Uniunii este gravă.<sup>10</sup>
18. Trebuie să se stabilească în continuare dacă cele două decizii ale Curții Constituționale din speță ar putea avea ca efect ineficiența protecției intereselor financiare ale Uniunii, cu încălcarea acestei dispoziții.
19. Articolul 325 alineatul (1) din TFUE impune statelor membre obligația de a combate fraudă și orice altă activitate ilegală care aduce atingere intereselor financiare ale Uniunii prin măsuri disuasive și efective.<sup>11</sup> Jurisprudența a clarificat, de asemenea, faptul că, „în temeiul articolului 2 alineatul (1) din Convenția PIF, statele membre trebuie să ia măsurile necesare pentru ca comportamentele care constituie o fraudă care aduce atingere intereselor financiare ale Uniunii să se pedepsească cu sancțiuni penale efective, proporționale și disuasive, inclusiv, cel puțin în cazurile de fraudă gravă, cu pedepse privative de libertate”<sup>12</sup>. Trebuie menționat, de asemenea, că articolul 325 alineatul (2) din TFUE impune asigurarea unui nivel de protecție echivalent în ceea ce privește interesele financiare ale Uniunii și interesele financiare naționale. Cu toate acestea, având în vedere că cele

<sup>9</sup> A se vedea Hotărârea din 26 februarie 2013, Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, punctul 26, Hotărârea din 5 decembrie 2017, M. A. S. și M. B., C-42/17, EU:C:2017:936, punctele 31 și 32, și Hotărârea Euro Box Promotion și alții, menționată anterior, punctul 182

<sup>10</sup> A se vedea punctul 6 din decizia de trimitere

<sup>11</sup> Hotărârea Euro Box Promotion și alții, menționată anterior, punctul 181, și jurisprudența citată. A se vedea și Hotărârea din 8 septembrie 2015, Taricco, C-105/14, EU:C:2015:555, punctul 39.

<sup>12</sup> Hotărârea Taricco, menționată anterior, punctul 40.

două decizii ale CCR se aplică, fără distincție, în ceea ce privește ambele categorii de interese financiare, principiul echivalenței nu pare a fi pus în discuție în speță.

20. În ceea ce privește eficacitatea și efectul disuasiv, este de competența instanței naționale să verifice dacă dispozițiile naționale aplicabile permit sancționarea în mod efectiv și disuasiv a cazurilor de fraudă gravă aducând atingere intereselor financiare ale Uniunii și, în caz contrar, să asigure efectul deplin al dreptului Uniunii, lăsând neaplicate, dacă este necesar, dispozițiile amintite și neutralizând astfel efectele acestora.<sup>13</sup>
21. Curtea a stabilit că articolul 325 alineatul (1) din TFUE este încălcat atunci când, în cazurile de fraudă gravă sau de alte ilegalități grave care aduc atingere intereselor financiare ale Uniunii, legislația națională conduce la impunitate într-un număr considerabil de astfel de cazuri, mai precis la o impunitate sistemică.<sup>14</sup> Cu alte cuvinte, articolul 325 alineatul (1) din TFUE nu impune ca fiecare caz individual de fraudă gravă să fie sancționat penal, ci ca nivelul general de descurajare prin sancțiuni penale efective să fie suficient. Acest lucru poate duce la neaplicarea judiciară a dispozițiilor naționale care împiedică protecția efectivă a intereselor financiare ale Uniunii. Cu toate acestea, obligația de a asigura o protecție eficientă a intereselor financiare ale Uniunii nu scutește instanțele naționale de necesitatea de a respecta drepturile fundamentale garantate de cartă.<sup>15</sup>
22. Acestea sunt criteriile în funcție de care trebuie să se analizeze primele două întrebări preliminare pentru a se stabili, mai întâi, dacă deciziile Curții Constituționale din 2018 și 2022 conduc la apariția unui risc ca infracțiunile care aduc atingere intereselor financiare ale Uniunii să beneficieze de impunitate sistemică.

*Există un risc de impunitate sistemică?*

23. Comisia consideră că Decizia CCR din 26 aprilie 2018, astfel cum a fost interpretată de marea majoritate a instanțelor, și anume în sensul declarării unei

<sup>13</sup> Hotărârea Taricco, menționată anterior, punctul 44 și 49.

<sup>14</sup> Hotărârea Taricco, menționată anterior, punctul 47, Hotărârea din 17 ianuarie 2019, Dzivev, C-310/16, EU:C:2019:30, punctul 31, Hotărârea din 5 iunie 2018, Kolev și alții, C-612/15, EU:C:2018:392, punctul 65, și Hotărârea Euro Box Promotion și alții, menționată anterior, punctul 193

<sup>15</sup> Hotărârea Euro Box Promotion și alții, menționată anterior, punctul 204, Hotărârea Dzivev, menționată anterior, punctul 33, și Hotărârea Kolev, menționată anterior, punctul 68

neconstituționalității parțiale a art. 155 alin. (1) din Codul penal, nu ar fi ridicat, în sine, în lumina motivării sale, probleme sistemice în ceea ce privește procesele penale în curs de desfășurare. Această primă decizie a CCR a constatat, în esență, că o anumită categorie bine determinată de cazuri de întrerupere a cursului termenului de prescripție a răspunderii penale (și anume îndeplinirea actelor de procedură care nu sunt comunicate suspectului sau inculpatului) nu este în conformitate cu prevederile constituționale, ceea ce a determinat practica majorității instanțelor de a considera respectiva dispoziție ca rămasă în vigoare, de la data pronunțării deciziei CCR, numai în ceea ce privește întreruperea prescripției prin acte de procedură care sunt comunicate suspectului sau inculpatului. Chiar și în condițiile unei aplicări retroactive a acestei norme de prescripție mai favorabile inculpaților, potrivit principiului *lex mitior*, efectele asupra proceselor penale în curs ar fi fost limitate datorită (i) domeniului de aplicare redus al cazurilor de întrerupere declarate neconstituționale și (ii) faptului că aceeași normă de prescripție mai favorabilă fusese în vigoare și anterior, până în anul 2014, potrivit vechiului cod penal.

24. Cu toate acestea, prin Decizia din 26 mai 2022, prin care a fost declarat art. 155 alin. (1) din Codul penal ca fiind neconstituțional în integralitatea sa, CCR a adus și o serie de clarificări (aparent, cu caracter retroactiv) cu privire la decizia sa inițială din 2018, reținând că aceasta a constituit o decizie „simplă”/„extremă” (iar nu una „interpretativă”) de neconstituționalitate și constatând prin urmare că, începând cu data de 26 aprilie 2018, fondul activ al legislației nu a conținut nici un caz care să mai permită întreruperea cursului prescripției. Chiar în condițiile în care legiuitorul a intervenit rapid, după pronunțarea Deciziei din 26 mai 2022, prin adoptarea OUG nr. 71/2022, noua dispoziție legală, prin care s-a revenit practic la soluția legislativă din vechiul cod penal, nu se poate aplica decât în privința infracțiunilor săvârșite după data intrării sale în vigoare. În ceea ce privește, însă, perioada 2014-2022, interpretarea CCR din decizia din 26 mai 2022 a deschis calea contestațiilor în anulare împotriva tuturor hotărârilor de condamnare care nu rămăseseră definitive la data de 26 aprilie 2018, pe motivul intervenirii unei dispoziții legale „mai favorabile” privind prescripția (și anume, lipsa oricărei posibilități de întrerupere a prescripției), dispoziție care, în sistemul de drept român, este considerată ca aparținând dreptului penal material (substanțial) și supusă așadar principiului legalității infracțiunilor și pedepselor, inclusiv *lex mitior*.

25. După cum se arată și în decizia de trimitere, deoarece procesele penale implică, în mod uzual, anumite acte de procedură care întrerup cursul prescripției, Decizia CCR din 26 mai 2022 ar avea ca efect concret reducerea semnificativă (uneori, până la jumătate) a termenelor de prescripție în toate cauzele penale care au fost soluționate în mod definitiv în ultimii 5 ani (și anume, după data de 26 aprilie 2018), precum și în cauzele care sunt încă în curs de soluționare.<sup>16</sup> Prin urmare, Decizia CCR din 26 mai 2022 poate afecta un număr semnificativ de cauze penale, din toate domeniile, inclusiv toate cauzele penale – din intervalul de timp sus-menționat – privind acte de corupție, fraudă sau orice alte infracțiuni ce aduc atingere intereselor financiare ale Uniunii. De asemenea, în marea majoritate a acestor cauze, este probabil să intervină prescripția înainte de data soluționării definitive a proceselor penale respective, în condițiile reducerii semnificative (uneori, până la jumătate) a termenului de prescripție aplicabil, ceea ce ar conduce la achitarea inculpaților fie ca urmare a încetării proceselor penale în curs, fie ca urmare a admiterii unor căi extraordinare de atac introduse împotriva deciziilor de condamnare definitive.
26. În consecință, pentru cauzele soluționate în ultimii ani sau în curs de soluționare, Decizia CCR din 26 mai 2022 ar putea conduce la încetarea proceselor penale și la anularea deciziilor de condamnare într-un număr semnificativ de cauze penale privind infracțiuni ce aduc atingere intereselor financiare ale Uniunii. Situația problematică intervenită pare a fi fost rezolvată, prin intervenția ulterioară a legiuitorului, numai în privința cauzelor viitoare. După cum se menționează și în Raportul MCV din 2022, la care se referă instanța de trimitere, mai multe instituții din sistemul judiciar român, precum Consiliul Superior al Magistraturii, Departamentul Național Anticorupție („DNA”) și Direcția de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism („DIICOT”), au semnalat impactul major al deciziei CCR din 2022 asupra dosarelor penale soluționate în ultimii ani ori aflate în curs de soluționare.
27. Potrivit estimărilor DNA, ca urmare a deciziei CCR din 26 mai 2022 ar putea fi închise în total 557 de dosare penale aflate în curs de urmărire penală sau în fața instanțelor de judecată, dosare în care prejudiciul se ridică la aproximativ 1,2

---

<sup>16</sup> Trebuie să se țină seama și de faptul că, în dreptul român, prescripția răspunderii penale continuă să curgă până la condamnarea definitivă.

miliarde EUR. De asemenea, pe lângă cauzele de corupție, DIICOT a estimat că, în sfera infracțiunilor de terorism și de criminalitatea organizată, situația juridică creată ar afecta în total 605 dosare în curs, cu un prejudiciu financiar estimat total de peste 1 miliard EUR.

28. Prin urmare, sub rezerva verificărilor care trebuie efectuate de instanța de trimitere, Comisia consideră că ar putea exista un risc de impunitate sistemică, ce ar decurge din prescripția infracțiunilor care aduc atingere intereselor financiare ale Uniunii în procesele penale aflate în curs de soluționare sau ca urmare a admiterii contestațiilor în anulare întemeiate pe decizia CCR din 2022.<sup>17</sup>

*În ceea ce privește respectarea articolului 49 din cartă*

29. În continuare, trebuie să se analizeze dacă eventuala neaplicare, de către instanța de trimitere, în prezenta cauză, a interpretării reținute de Curtea Constituțională în cuprinsul deciziei sale din 2022, prin care s-ar urmări asigurarea protecției efective a intereselor financiare ale Uniunii în conformitate cu articolul 325 alineatul (1) din TFUE, ar respecta drepturile fundamentale stabilite prin cartă, care este aplicabilă întrucât procedurile penale deschise pentru infracțiuni în materie de TVA constituie o punere în aplicare a dreptului Uniunii în sensul articolului 51 alineatul (1) din cartă.<sup>18</sup> Într-adevăr, dreptul Uniunii nu impune unei instanțe să nu aplice o decizie a Curții Constituționale cu prețul unei încălcări a cartei. Acest lucru nu ar aduce atingere obligației generale a statului membru și a legiuitorului său de a stabili norme care să permită protecția efectivă a intereselor financiare ale Uniunii, asigurând în același timp protecția drepturilor fundamentale ale persoanelor acuzate.<sup>19</sup>
30. Dreptul fundamental vizat de prezenta cauză ar fi principiul legalității infracțiunilor și pedepselor, consacrat la articolul 49 alineatul (1) din cartă, și în special principiul aplicării retroactive a legii penale mai favorabile (*lex mitior*).

---

<sup>17</sup> Dincolo de interesele financiare ale Uniunii, aceste considerații ar putea fi relevante și în ceea ce privește efectivitatea combaterii altor tipuri de infracțiuni care au făcut obiectul armonizării în dreptul Uniunii.

<sup>18</sup> Hotărârea Dzivev, menționată anterior, punctul 33, Hotărârea Kolev, menționată anterior, punctul 68, și Hotărârea M. A. S. și M. B., menționată anterior, punctul 52

<sup>19</sup> Hotărârea Dzivev, menționată anterior, punctul 31, și Hotărârea Kolev, menționată anterior, punctul 65

31. Potrivit articolului 52 alineatul (3) din cartă, înțelesul și întinderea drepturilor prevăzute în cartă ce corespund unor drepturi garantate prin Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (denumită în continuare „CEDO”) trebuie să fie aceleași ca și cele prevăzute de convenția menționată. După cum reiese din explicațiile referitoare la articolul 49 din cartă, care, în conformitate cu articolul 6 alineatul (1) al treilea paragraf din TUE și cu articolul 52 alineatul (7) din cartă, trebuie luate în considerare în vederea interpretării acesteia, articolul 47 corespunde, în general, cu articolul 7 din CEDO.
32. Conform jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, *„normele privind retroactivitatea cuprinse la articolul 7 din Convenție nu se aplică decât dispozițiilor care definesc infracțiunile și pedepsele prevăzute pentru sancționarea acestora”*.<sup>20</sup> Pe de altă parte, în cauze precum *Cöeme și alții împotriva Belgiei*, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a apreciat că este rezonabilă aplicarea de către instanțele naționale a principiului *tempus regit actum* în ceea ce privește legile de procedură, de exemplu aplicarea imediată în privința procedurilor în curs a legilor de modificare a normelor de prescripție.<sup>21</sup>
33. În ceea ce privește dispozițiile aplicabile în materia prescripției, Curtea Europeană a Drepturilor Omului s-a pronunțat deja în sensul că aplicarea imediată a unei legi care prelungește termenele de prescripție nu aduce atingere articolului 7 din CEDO, *„întrucât această dispoziție nu poate fi interpretată în sensul că împiedică, ca efect al aplicării imediate a unei legi de procedură, o prelungire a termenelor de prescripție atunci când faptele imputate nu au fost prescrise niciodată”*. Prin urmare, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a clarificat că normele în materie de prescripție sunt *„legi de procedură”*.<sup>22</sup>
34. Cele de mai sus au fost confirmate, de altfel, de Curtea de Justiție în cauzele *Taricco și M. A. S. și M. B.*, unde s-a reținut că, potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, prelungirea termenului de prescripție și aplicarea sa imediată nu

<sup>20</sup> Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Hotărârea Borcea împotriva României din 22 septembrie 2015, CE:ECHR:2015:0922DEC005595914, § 60

<sup>21</sup> Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Hotărârea Borcea împotriva României, menționată anterior, §60, și Hotărârea Cöeme și alții împotriva Belgiei din 22 iunie 2000, CE:ECHR:2000:0622JUD003249296, §§ 147-149

<sup>22</sup> Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Hotărârea Borcea menționată anterior, § 64, Hotărârea Cöeme și alții împotriva Belgiei menționată anterior, § 149, și Hotărârea Previti împotriva Italiei din 12 februarie 2013, CE:ECHR:2013:0212DEC000184508, § 80

aduce atingere drepturilor garantate prin articolul 7 din CEDO, dat fiind că dispoziția respectivă nu poate fi interpretată în sensul că împiedică o prelungire a termenelor de prescripție atunci când faptele imputate nu au fost prescrise niciodată.<sup>23</sup>

35. În sistemul de drept român, ca și în cel italian care a făcut obiectul hotărârilor *Taricco* și *M. A. S. și M. B.*, regimul termenelor de prescripție aplicabile infracțiunilor ține - asemenea normelor privind definirea infracțiunilor și stabilirea pedepselor - de dreptul penal material și este, ca atare, supus, la fel ca aceste din urmă norme, principiului legalității infracțiunilor și pedepselor. Prin urmare, în lipsa unei armonizări la nivelul Uniunii, la data săvârșirii faptelor din speță, în ceea ce privește regimul prescripției, jurisprudența *M. A. S. și M. B.* ar împiedica, în mod potențial, instanța de trimitere să lase neaplicate deciziile CCR din speță, chiar dacă acestea ar fi considerate contrare Articolului 325 alineatul (1) din TFUE, dacă ar considera că drepturile inculpaților care decurg din principiul legalității infracțiunilor și pedepselor nu ar fi respectate.
36. Astfel, Curtea a reținut în hotărârea *M. A. S. și M. B.* că, la data faptelor din cauza principală, regimul prescripției aplicabile infracțiunilor în materie de TVA nu făcuse obiectul unei armonizări de către legiuitorul Uniunii, care a intervenit între timp, în mod parțial, numai prin adoptarea Directivei 2017/1371. În aceste condiții, Curtea a considerat că Italia era liberă, la acea dată, să prevadă că, în ordinea sa juridică, acest regim ține, asemenea normelor privind definirea infracțiunilor și stabilirea pedepselor, de dreptul penal material și este, ca atare, supus, la fel ca aceste din urmă norme, principiului legalității infracțiunilor și pedepselor.<sup>24</sup> Prin urmare, Curtea a concluzionat că instanța națională nu avea obligația de a lăsa neaplicate dispozițiile în cauză ale Codului penal, considerate incompatibile cu dreptul Uniunii, deoarece inculpaților li s-ar putea aplica, din cauza neaplicării acestor dispoziții, sancțiuni pe care, după toate probabilitățile, le-ar fi evitat dacă respectivele dispoziții ar fi fost aplicate. Astfel, persoanele menționate ar putea fi

---

<sup>23</sup> Hotărârea *Taricco*, menționată anterior, punctul 57, și Hotărârea *M. A. S. și M. B.*, menționată anterior, punctul 42

<sup>24</sup> Hotărârea *M. A. S. și M. B.*, menționată anterior, punctele 44 și 45

supuse în mod retroactiv unor condiții de incriminare mai severe decât cele în vigoare la momentul săvârșirii infracțiunii.<sup>25</sup>

37. Cu toate acestea, Comisia consideră că situația de fapt și de drept din prezenta cauză trebuie distinsă de cea din cauza *M. A. S. și M. B.* și că, după cum se arată pe larg și în decizia de trimitere,<sup>26</sup> neaplicarea interpretării rezultate din decizia CCR din 2022 nu ar contraveni principiului legalității infracțiunilor și pedepselor, și în special principiului *lex mitior*, chiar în condițiile în care prescripția răspunderii penale este considerată, precum în dreptul român, normă de drept penal material.
38. Astfel, trebuie amintit că, în cauza *M. A. S. și M. B.*, la data săvârșirii faptelor din speță era în vigoare o dispoziție clară și certă a Codului penal italian, care prevedea că întreruperea prescripției nu poate conduce în niciun caz la o prelungire a termenului de prescripție cu mai mult de o pătrime din durata sa maximă prevăzută. În aceste condiții, Curtea a considerat că neaplicarea acestei dispoziții în cauză ar contraveni principiului legalității infracțiunilor și pedepselor deoarece inculpatul ar fi fost supus, în mod retroactiv, unor condiții de incriminare mai severe decât cele în vigoare la momentul săvârșirii infracțiunii.
39. Or, spre deosebire de cauza *M. A. S. și M. B.*, în prezenta cauză nu pare a exista vreo dispoziție legală certă care să fie mai favorabilă inculpaților și care să fi fost în vigoare pentru o anumită perioadă înainte de condamnarea definitivă a acestora, astfel încât să poată fi aplicată retroactiv în baza principiului *lex mitior*. În acest sens, Comisia face trimitere la concluziile instanței de trimitere privind aplicarea principiului *lex mitior* în speță, potrivit cărora „în perioada de referință nu a existat o lege penală mai favorabilă care să nu prevadă posibilitatea întreruperii cursului prescripției răspunderii penale”.<sup>27</sup>
40. Astfel, în opinia Comisiei, trebuie făcută o distincție între cele două perioade relevante din speță, și anume (i) intervalul cuprins între prima și cea de-a doua decizie a CCR (26 aprilie 2018 – 26 mai 2022) și (ii) perioada ulterioară celei de-a doua decizii a CCR (din 26 mai 2022 până în prezent).

<sup>25</sup> Hotărârea *M. A. S. și M. B.*, menționată anterior, punctul 60

<sup>26</sup> A se vedea secțiunea III.2.J din decizia de trimitere

<sup>27</sup> A se vedea punctul 121 din decizia de trimitere.



41. În ceea ce privește perioada 2018 – 2022, Comisia constată că, în urma pronunțării Deciziei CCR nr. 297/2018, a existat inițial o anumită incertitudine cu privire la efectele juridice ale acestei decizii. Ulterior, această incertitudine a fost eliminată pe calea practicii judiciare din această materie, marea majoritate a instanțelor interpretând Decizia CCR din 2018, în lumina considerentelor sale, ca fiind o decizie de admitere interpretativă, prin care art. 155 alin. (1) din Codul penal a fost declarat parțial neconstituțional, revenindu-se în esență la cazurile - mai limitate - de întrerupere a prescripției stabilite de vechiul cod penal.
42. Sub rezerva verificărilor care trebuie efectuate de instanța de trimitere, Comisia înțelege că, potrivit acestei interpretări, cvasi-unanime,<sup>28</sup> a instanțelor de judecată cu privire la decizia CCR din 2018, au fost considerate neconstituționale numai cauzele de întrerupere constând în acte de procedură care nu sunt comunicate suspectului sau inculpatului, iar nu toate actele de procedură din speță. În acest sens, chiar ultimul considerent al deciziei din 2018 menționează în mod explicit că *„soluția legislativă anterioară, prevăzută la art.123 alin.1 din Codul penal din 1969, îndeplinea condițiile de previzibilitate impuse prin dispozițiile constituționale analizate în prezenta cauză, întrucât prevedea întreruperea cursului prescripției răspunderii penale doar prin îndeplinirea unui act care, potrivit legii, trebuia comunicat, în cauza în care persoana vizată avea calitatea de învinuit sau inculpat.”*<sup>29</sup>
43. În acest sens, Comisia remarcă faptul că, spre deosebire de dispozitivul deciziei CCR din 2022, în care se constată că *„dispozițiile art.155 alin.(1) din Codul penal sunt neconstituționale”*, dispozitivul deciziei din 2018 nu a constatat că această prevedere este neconstituțională în integralitatea sa, ci a prevăzut că *„soluția legislativă care prevede întreruperea cursului termenului prescripției răspunderii penale prin îndeplinirea «oricărui act de procedură în cauză», din cuprinsul dispozițiilor art.155 alin.(1) din Codul penal, este neconstituțională.”* În aceste condiții, marea majoritate a instanțelor a interpretat dispozitivul deciziei CCR din 2018 în lumina considerentelor acestei decizii, și în special a ultimului considerent, citat mai sus, și a considerat că intenția CCR a fost aceea de a limita sfera de

<sup>28</sup> A se vedea punctul 14 (paginile 6 și 8) și punctul 54 din decizia de trimitere

<sup>29</sup> Decizia CCR nr. 297/2018, punctul 34

aplicare a acestei prevederi (rămase parțial în vigoare) la cauzele care erau deja prevăzute în vechiul cod penal.<sup>30</sup>

44. În acest context, trebuie amintit că, potrivit jurisprudenței Curții, cerința preciziei legii aplicabile (*nulla poena sine lege certa*), care este inerentă principiului legalității infracțiunilor și pedepselor, consacrat la articolul 49 din cartă, este îndeplinită atunci când justițiabilul poate avea cunoștința, pornind de la modul de redactare a dispoziției relevante și, la nevoie, din interpretarea care va fi dată acesteia de instanțe, despre actele și omisiunile care determină angajarea răspunderii sale penale. În special, această cerință nu poate fi interpretată în sensul că interzice clarificarea progresivă a normelor privind răspunderea penală prin interpretări jurisprudențiale, atât timp cât acestea sunt în mod rezonabil previzibile.<sup>31</sup>
45. În plus, interpretarea alternativă a deciziei CCR din 2018, propusă de o minoritate a instanțelor de judecată, ar putea fi considerată ca formalistă, deoarece s-ar baza pe o interpretare literală a unei dispoziții de lege rămase incomplete,<sup>32</sup> fără a ține seama de motivele și contextul deciziei CCR.
46. Comisia constată că, din punctul de vedere al dreptului Uniunii, în condițiile în care instanțele de judecată puteau alege, potrivit dreptului național, între mai multe interpretări posibile ale efectelor deciziei CCR din 2018, acestea aveau, în temeiul principiului supremației dreptului Uniunii, obligația de a interpreta reglementarea națională în conformitate cu cerințele dreptului Uniunii. În speță, Comisia constată că interpretarea urmată de marea majoritate a instanțelor de judecată a fost cea care asigură respectarea obligațiilor României ce decurg din articolul 325 alineatul (1) TFUE în ceea ce privește sancționarea în mod efectiv și disuasiv a infracțiunilor ce aduc atingere intereselor financiare ale Uniunii.
47. În lumina celor de mai sus, Comisia consideră că, în măsura în care, potrivit obligației lor de a interpreta dreptul național în conformitate cu cerințele dreptului Uniunii, marea majoritate a instanțelor a aplicat dispoziția legală în vigoare în

<sup>30</sup> A se vedea, în acest sens, punctele 63 și 64 din decizia de trimitere

<sup>31</sup> Hotărârea M. A. S. și M. B., menționată anterior, punctul 56, și Hotărârea din 28 martie 2017, Rosneft, C-72/15, EU:C:2017:236, punctele 162 și 167

<sup>32</sup> Din punctul de vedere al unei analize exclusiv literale a dispozitivului Deciziei CCR din 2018, dispoziția legală rămasă în vigoare după pronunțarea acestei decizii ar avea următorul cuprins: „*Cursul termenului prescripției răspunderii penale se întrerupe prin îndeplinirea*”. A se vedea, în acest sens, și Decizia CCR nr. 358/2022, punctul 76.

dreptul român, în perioada 2018-2022, pe baza deciziei CCR din 2018, în sensul că cursul prescripției poate fi întrerupt numai prin acte de procedură care, potrivit legii, trebuie comunicate suspectului sau inculpatului (în mod similar regulii din vechiul cod penal), această normă legală ar trebui considerată, potrivit principiului legalității infracțiunilor și pedepselor, norma „mai favorabilă” decât cea în vigoare la momentul săvârșirii infracțiunii, care ar fi trebuit aplicată retroactiv în calitate de *lex mitior*. În concret, în cazul unor infracțiuni comise la o dată la care se afla în vigoare vechiul cod penal (precum în speță, unde data săvârșirii faptelor este anul 2010), norma de prescripție aplicabilă începând cu anul 2018 nu poate fi considerată mai favorabilă, deoarece este, pe fond, aceeași cu cea din vechiul cod penal. Pe de altă parte, pentru infracțiunile săvârșite după intrarea în vigoare a noului cod penal, în anul 2014, norma penală mai favorabilă, rezultată din decizia CCR din 2018, s-ar putea aplica retroactiv, ca *lex mitior*.

48. În ceea ce privește perioada din 2022 până în prezent, Comisia constată că, prin Decizia din 26 mai 2022, CCR a declarat dispozițiile art. 155 alin. (1) din Codul penal ca fiind neconstituționale, în integralitatea lor, considerând că legiuitorul trebuie să intervină, potrivit articolului 147 din Constituție, pentru a pune de acord prevederile neconstituționale cu dispozițiile Constituției. În caz contrar, Constituția prevede că dispozițiile constatate ca fiind neconstituționale își încetează efectele juridice la 45 de zile de la publicarea deciziei CCR. Trebuie reamintit și că, potrivit Constituției, deciziile CCR sunt general obligatorii de la data publicării lor în Monitorul Oficial al României, și au putere numai pentru viitor.
49. În speță, Guvernul a intervenit imediat după pronunțarea deciziei CCR din 2022 și, chiar înainte de publicarea acestei decizii în Monitorul Oficial (care a avut loc pe data de 9 iunie 2022), a adoptat și publicat în Monitorul Oficial, la data de 30 mai 2022, OUG nr. 71/2022 pentru modificarea art. 155 alin. (1) din Codul penal, prin care s-a revenit la soluția legislativă prevăzută de vechiul cod penal. Prin urmare, deși decizia CCR din 2022 a stabilit în mod clar că dispozițiile art. 155 alin. (1) din Codul penal trebuie considerate, pe viitor, ca neconstituționale în integralitatea lor,<sup>33</sup>

---

<sup>33</sup>

În acest context, decizia CCR din 2022 ar trebui înțeleasă ca producând efecte juridice obligatorii numai după data publicării sale în Monitorul Oficial, fără a putea împiedica o interpretare diferită, în acord cu dreptul Uniunii, pentru perioada 2018-2022.

intervenția legislativă a Guvernului chiar înainte de data la care decizia CCR a devenit obligatorie a avut ca efect modificarea prevederii respective înainte ca aceasta să își înceteze efecte potrivit Constituției.

50. În aceste condiții, începând cu data de 30 mai 2022, norma legală care a intrat în vigoare, potrivit OUG nr. 71/2022, este, în esență, aceeași cu cea aplicabilă în perioada 2018-2022, pe baza deciziei CCR din 2018, și anume aceea că cursul prescripției poate fi întrerupt numai prin acte de procedură care, potrivit legii, trebuie comunicate suspectului sau inculpatului. După cum am arătat la punctul 47 de mai sus, această nouă dispoziție poate fi considerată ca normă de prescripție mai favorabilă în cazul infracțiunilor săvârșite între 2014 și 2018.
51. Prin urmare, Comisia consideră că, în conformitate cu obligația interpretării conforme stabilită de dreptul Uniunii, o normă juridică ce ar consta în absența oricăror cazuri de întrerupere a cursului prescripției nu pare a fi fost în vigoare în niciun moment în dreptul român, fie înainte, fie ulterior anului 2014, o astfel de normă neputând constitui așadar o *lex mitior* în înțelesul Articolului 7 din CEDO sau al articolului 49 din cartă. În consecință, Comisia este de acord cu concluzia instanței de trimitere că neaplicarea interpretării CCR din decizia din 2022, impusă de dreptul Uniunii, nu ar contraveni drepturilor inculpaților ce decurg din principiul legalității infracțiunilor și pedepselor.
52. În sfârșit, trebuie amintit și faptul că, presupunând că absența oricăror cazuri de întrerupere a prescripției ar trebui considerată ca *lex mitior*, în circumstanțele de fapt și de drept din speță, în virtutea unui standard național de protecție a drepturilor fundamentale, Curtea a clarificat că autoritățile și instanțele naționale sunt libere să aplice standarde naționale de protecție a drepturilor fundamentale, în virtutea articolului 53 din cartă, cu condiția ca această aplicare să nu compromită gradul de protecție prevăzut de cartă, astfel cum a fost interpretată de Curte, și nici supremația, unitatea și caracterul efectiv al dreptului Uniunii.<sup>34</sup>
53. Or, după cum a reținut Curtea și în cauza *Euro Box*,<sup>35</sup> Comisia consideră că, în speță, aplicarea unui astfel de standard național de protecție, presupunând că ar fi

<sup>34</sup> Hotărârea Euro Box Promotion și alții, menționată anterior, punctul 211, și jurisprudența citată

<sup>35</sup> Hotărârea Euro Box Promotion și alții, menționată anterior, punctul 212

dovedit, ar fi de natură să compromită supremația, unitatea și caracterul efectiv al dreptului Uniunii, în special a articolului 325 alineatul (1) TFUE coroborat cu articolul 2 din Convenția PIF, deoarece ar implica un risc sistemic de impunitate a faptelor ce constituie infracțiuni grave de fraudă care aduce atingere intereselor financiare ale Uniunii, cu încălcarea cerinței care rezultă din dispozițiile menționate de a prevedea sancțiuni efective și disuasive pentru combaterea acestor infracțiuni.

### 3.2. A treia întrebare preliminară

54. Prin cea de-a treia întrebare preliminară, instanța de trimitere dorește să afle, în esență, dacă dreptul Uniunii se opune unei reglementări sau unei practici naționale potrivit căreia instanțele de drept comun sunt ținute de jurisprudența CCR menționată anterior și nu pot, cu riscul săvârșirii unei abateri disciplinare, să lase neaplicată din oficiu această jurisprudență, chiar dacă ele consideră că este contrară dreptului Uniunii.
55. Instanța de trimitere arată că, deși răspunsul la această întrebare a fost deja oferit, în principiu, în jurisprudența Curții, trebuie să se clarifice că același răspuns rămâne valabil în condițiile ultimei modificări legislative din România, intervenite prin adoptarea Legii nr. 303/2022 privind statutul judecătorilor și procurorilor. Astfel, noua lege a eliminat abaterea disciplinară constând în „*nerespectarea deciziilor Curții Constituționale*”, însă a menținut-o pe cea constând în „*exercitarea funcției cu rea-credință sau gravă neglijență*” (art. 271 lit. s) din lege). De asemenea, în Decizia CCR nr. 520/2022 privind controlul de constituționalitate înainte de promulgarea noii legi, Curtea Constituțională a reținut că încălcarea deciziilor CCR poate reprezenta în continuare o abatere disciplinară potrivit art. 271 lit. s) din Legea nr. 303/2022, precizând că „*noua reglementare nu mai stabilește ca abatere disciplinară orice încălcare a deciziilor Curții Constituționale, ci numai pe acelea care sunt făcute cu rea-credință sau gravă neglijență.*”<sup>36</sup>
56. Comisia consideră că analiza Curții în cauzele *Euro Box* și *RS* în ceea ce privește răspunderea disciplinară a judecătorilor<sup>37</sup> este pe deplin aplicabilă și noii

<sup>36</sup> Decizia CCR nr. 520/2022, punctele 331-334

<sup>37</sup> A se vedea Hotărârea *Euro Box Promotion* și alții, menționată anterior, punctele 215-262, și Hotărârea din 22 februarie 2022, *RS, C-430/21, EU:C:2022:99*, punctele 79-93. În ceea ce privește răspunderea disciplinară a judecătorilor în cazuri cu totul excepționale, cum ar fi încălcarea deliberată și cu

reglementări adoptate în România, în măsura în care dispozițiile art. 271 lit. s) din Legea nr. 303/2022 ar fi invocate pentru a sancționa disciplinar un judecător care ar lăsa neaplicată o decizie a CCR pe care acesta o consideră, în lumina unei hotărâri a Curții, ca fiind contrară dreptului Uniunii.

#### 4. CONCLUZII

57. Având în vedere toate considerațiile de mai sus, Comisia are onoarea de a propune Curții să răspundă la întrebările preliminare după cum urmează:

*„1. În împrejurări de drept și de fapt precum cele din acțiunea principală, articolul 325 alineatul (1) din TFUE, coroborat cu articolul 2 din Convenția PIF, cu Decizia Comisiei 2006/928, precum și cu articolul 49 din cartă, trebuie interpretate că se opun unei reglementări sau practici naționale potrivit căreia, ca urmare a constatării de către Curtea Constituțională, prin două decizii succesive, a unei dispoziții naționale privind întreruperea cursului termenului de prescripție a răspunderii penale ca fiind (parțial, iar ulterior integral) neconstituțională și în absența intervenției imediate a legiuitorului după prima decizie a Curții Constituționale în discuție, se poate ajunge la situația eliminării din fondul activ al legislației, cu caracter retroactiv, a tuturor cazurilor de întrerupere a cursului prescripției, cu consecința practică a reducerii semnificative a termenului de prescripție în toate dosarele penale în care nu au fost pronunțate hotărâri definitive până la data pronunțării primei decizii a Curții Constituționale și a încetării procesului penal într-un număr semnificativ din aceste dosare penale, în măsura în care aplicarea acestei reglementări sau a acestei practici naționale este de natură să creeze un risc sistemic de impunitate a faptelor ce constituie infracțiuni grave de fraudă care aduce atingere intereselor financiare ale Uniunii.*

*2. Principiul supremației dreptului Uniunii trebuie interpretat în sensul că se opune unei reglementări sau unei practici naționale potrivit căreia instanțele naționale de drept comun sunt ținute de deciziile curții constituționale naționale și nu pot, din acest motiv și cu riscul săvârșirii unei abateri disciplinare, să lase neaplicată din oficiu jurisprudența rezultată din deciziile menționate, chiar dacă ele consideră, în lumina unei hotărâri a Curții, că această jurisprudență este contrară articolului 325 alineatul (1) TFUE sau Deciziei 2006/928.”*

Florence BLANC SIMONETTI

Felix RONKES AGERBEEK

Julio BAQUERO CRUZ

Piet VAN NUFFEL

Ion ROGALSKI

Agenți ai Comisiei

---

rea-credință sau dintr-o neglijență deosebit de gravă și de grosieră a normelor de drept național și de drept al Uniunii a căror respectare trebuie să o asigure, a se vedea în special punctele 238 și 240 din hotărârea *Euro Box* și punctele 83 și 86 din hotărârea *RS*.